

Vadlīnijas klimata pārmaiņu politikas jomā

Rihards Rušenieks,
LR VARAM Klimata politikas departaments

NOZARU POLITIKU VADLĪNIJAS PAŠVALDĪBĀM

- 28 nozares

13. Vadlīnijas dabas aizsardzības jomā

19. Vadlīnijas klimata pārmaiņu politikas jomā

20. Vadlīnijas enerģētikas un energoefektivitātes jomā

Izaicinājuma aktualitāte

- Nopietnas bažas nākotnē raisa ES ETS neietvertie sektori (ne-ETS): transports, lauksaimniecība, mājsaimniecības, atkritumu apsaimniekošana, mazā enerģētika, atsevišķas rūpniecības apakšsektori, jo tie rada aptuveni **75% SEG emisijas**.
- Tā kā Latvijai ir 496km gara jūras robeža un Baltijas jūras piekraste ietilpst 17 vietējo pašvaldību administratīvajās teritorijās izteikta problēma ir **jūras krasta erozija**, kuras intensitāte novērtēta 0,5-3,0m gadā. Tas nozīmē, ka Latvija pakāpeniski zaudē savu teritoriju.

Izaicinājuma aktualitāte

- „Civilās aizsardzības likumā” (2006.) un Valsts civilās aizsardzības plānā vispilnīgāk minētas (definētas) **dabas katastrofas** (vētras, viesuļi, zemestrīces, lietusgāzes, plūdi, krusa, stiprs sals, sniega vētras, apledojums, sniega sanesumi un ledus sastrēgumi, liels karstums, sausums, mežu un kūdras purvu ugunsgrēki).
- Pēc 2007.gada janvāra vētras no pašvaldībām tika saņemti dokumenti, kas apliecināja pašvaldībām radušos zaudējumus 69 infrastruktūras objektos par kopējo summu 836 330 latu (tika piešķirti 315 316 latu).

Vadlīniju struktūra

1. Būtiskākie normatīvie akti
2. Galvenie nozares plānošanas dokumenti
3. Nozares prioritātes, atbalsta virzieni 2014.-2020.gadam
4. Ieteikumi pašvaldībām pasākumu un rīcību plānošanā
5. Ieteikumi pašvaldībām prioritāro projektu noteikšanai, ieteikumi sadarbības projektiem utt.
6. Sadarbībā ar nacionāla līmeņa institūcijām risināmie jautājumi
7. Ministrijas kontaktpersonas

1. Būtiskākie normatīvie akti

Šobrīd Latvijā saistībā ar klimata pārmaiņu politikas jomu nav atsevišķa jumta likuma, bet klimata politikas normas ir ietvertas vairākos nozaru likumos, MK noteikumos un citos normatīvajos aktos..

Pašlaik VARAM tiek izstrādāta **Klimata pārmaiņu samazināšanas programma 2014-2020 gadam un Zema oglekļa attīstības stratēģija** laika posmam līdz 2050.gadam.

2. Galvenie nozares plānošanas dokumenti

Latvijas nacionālā reformu programma “ES 2020”

=>

Valsts kopējās SEG emisijas 2020.g. nepārsniedz **12,19 Mt CO₂**

2. Galvenie nozares plānošanas dokumenti

Vides politikas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam sadaļā „**Klimata pārmaiņas**” tiek noteikti divi mērķi:

- 1) nodrošināt Latvijas ieguldījumu globālo klimata pārmaiņu samazināšanā, ņemot vērā Latvijas vides, sociālās un ekonomiskās intereses;
- 2) veicināt Latvijas gatavību pielāgoties klimata pārmaiņām un to izraisītajai ietekmei.

Vides politikas pamatnostādnes, izmantojot SEG inventarizāciju un prognozes, norāda, ka prognozes, kurās iekļauti tikai esošie politikas pasākumi, liecina, ka netiks nodrošināti Latvijai noteiktās SEG emisijas un CO₂ piesaistes mērķi 2020.gadam.

2. Galvenie nozares plānošanas dokumenti

Plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības nacionālā programma 2008.-2015.gadam

«Plūdu regularitāte un to līmeņi pieaug saistībā ar klimata pārmaiņām, rezultātā daudzas valstis maina savu normatīvo aktu bāzi saistībā ar iespējamo teritoriju applūšanu.»

3. Nozares prioritātes, atbalsta virzieni 2014.-2020.gadam

Klimata nozares prioritātes, atbilstoši Vides politikas pamatnostādņem 2014.-2020. gadam, ir:

- politikas plānošanas dokumentu izstrāde, kas noteiktu veicamos pasākumus, lai labāk pielāgotos klimata pārmaiņām;
- ēku energoefektivitātes paaugstināšana;
- energoefektivitāte mājāsaimniecībās, sabiedriskajā sektorā un rūpniecībā;
- biodegvielas un elektroenerģijas izmantošanas īpatsvara paaugstināšana transportā;

3. Nozares prioritātes, atbalsta virzieni 2014.-2020.gadam

- oglekļa mazietilpīgas attīstības virzienu izstrāde;
- efektīvāka resursu un tehnoloģiju izmantošana rūpniecībā;
- plašākas AER izmantošanas veicināšana;
- plūdu radīto risku samazināšana;
- jūras krastu un iekšzemes ūdeņu krastu erozijas samazināšana;
- informācijas par klimata pārmaiņām dažādošana atbilstoši sabiedrības grupu interesēm un vajadzībām.

3. Nozares prioritātes, atbalsta virzieni 2014.-2020.gadam

Finansējums minēto prioritāšu izpildei rodams tostarp arī šādu fondu ietvaros:

- EEZ finanšu instrumenta programmas atklātais projektu konkurss „Ilgspējīgu ēku, atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju un inovatīvu emisiju samazinošu tehnoloģiju attīstība”;
- grantu shēmas konkurss „Kapacitātes celšana pētījumiem un pasākumiem sabiedrības zināšanu uzlabošanai par klimata pārmaiņām un to radītajām sekām”;
- LIFE *Climate Action* programma (instrumenti PF4EE, NCFF);
- ES Fondu ieviešanas Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība”;
- KPFI: „Siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšana transporta sektorā – atbalsts elektromobiļu un to uzlādes infrastruktūras ieviešanai” (nolikums izstrādē).

4. Ieteikumi pašvaldībām pasākumu un rīcību plānošanā

Pašvaldībām jāiekļauj klimata pārmaiņu jautājumi to plānošanas dokumentos, kā arī jāizstrādā atsevišķas stratēģijas un plāni saistībā ar klimata pārmaiņām un ilgtspējīgu attīstību. Šī mērķa izpildei var izmantot šādus dokumentus:

- **Ilgspējīgas attīstības stratēģija (IAS);**
- **Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plāns;**
- **Pašvaldības klimata pārmaiņu adaptācijas stratēģija.**

4. Ieteikumi pašvaldībām pasākumu un rīcību plānošanā

Ilgspējīgas attīstības stratēģija (IAS).

To izstrādes jāpievērš uzmanība, lai tiktu:

- definēti vides riski un vides risku teritorijas;
- noteikti zaļās attīstības virzieni un mērķi;
- iekļauti rādītāji vides mērķu sasniegšanai.

Burtnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 1.redakcija pieņemta un nodota sabiedriskajai apspriešanai ar Burtnieku novada pašvaldības 2012.gada 23. maija sēdes lēmumu Nr.153 (protokols Nr.6.93) - Par Burtnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2012.-2030.gadam 1.redakcijas apstiprināšanu un nodotāņu sabiedriskajai apspriešanai

Burtnieku novada pašvaldība



Burtnieku novada

Ilgspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam

1.Redakcija

4. Ieteikumi pašvaldībām pasākumu un rīcību plānošanā

Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plāns (Pilsētas mēru pakta – *Covenant of Mayors* – ietvaros)

- Brīvprātīga iniciatīva;
- pašlaik parakstījušas 19 Latvijas pilsētas;
- aptver laika posmu līdz 2020.gadam
- ietver esošās situācijas apzināšanu, SEG emisiju aprēķinu un pasākumus EE paaugstināšanai, patēriņa samazināšanai un pāreju uz AER, kā arī izpildes monitoringu.

4. Ieteikumi pašvaldībām pasākumu un rīcību plānošanā

Pašvaldības klimata pārmaiņu adaptācijas stratēģija.

- Brīvprātīga iniciatīva;
- pašlaik tikai Salacgrīvas novadam;
- ļauj apzināt klimata pārmaiņu ietekmes un pielāgošanās iespējas, izskatot atsevišķi svarīgākās nozares, kā arī iekļaut nepieciešamo finansējumu mērķu sasniegšanai un rezultātu rādītājus.



**Salacgrīvas novada
klimata pārmaiņu adaptācijas
stratēģija**

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Transports

Pamatstratēģija:

- **Izvairīties** (izvairīties vai samazināt nepieciešamību pārvietoties);
- **Pārslēgties** (pāriet uz videi draudzīgāku pārvietošanās veidu);
- **Uzlabot** (uzlabot transporta veidu un tehnoloģiju enerģijas efektivitāti)

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Energētika un energoefektivitāte

- Zemu emisiju apkures iespējas (AER);
- ēku energoefektivitātes nodrošināšana;
- elektroenerģijas taupīšanas popularizēšana mājāsaimniecībās.

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Atkritumu apsaimniekošana

- Atkritumu dalītā vākšana un pārstrāde kā emisijas samazinošs pasākums;
- bioloģisko atkritumu daudzuma samazināšana;
- atkritumu kā izejvielu un enerģijas resursu izmantošana.

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Pakalpojumi un rūpniecība

- vietējās produkcijas izvēle, samazinot preču transportkilometrus un ar tiem saistītās emisijas;
- uz zemām emisijām un taupīgu resursu izmantošanu pārorientēta darba un saimnieciskā organizācija,
- dzīves cikla analīzes zināšanu celšana un izmantošana, kā arī zemu emisiju enerģijas un kurināmā izmantošanas veicināšana.

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Mežsaimniecība

- SEG piesaistes nodrošināšana un palielināšana;
- meža dabiskās pielāgošanās un selekcijas iespējas;
- meža ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšana;
- šķeldas izmantošana enerģētikā.

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Lauksaimniecība

- Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība (piemēram, ilgtermiņā attīstot bioloģiskās lauksaimniecības novadu kustību līdzīgi kā „Brīvs no ĢMP”);
- lopkopības emisiju samazināšanas iespējas ar uzlabotu kūtsmēslu apsaimniekošanu;
- vietējās produkcijas patērēšana pašvaldībā – izglītības iestādēs un vietējās iestādēs ar vietēju iepirkumu popularizēšanu;
- pašvaldības tirgus attīstība, tiešā pirkšana, samazinot pārtikas transportkilometrus un atbalstot vietējo ražošanu u.c.

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Būvniecība

- Siltinātu ēku būvniecība un esošo rekonstrukcija (energoefektīva ēka);
- inovatīvi risinājumi kā saules kolektori, ekstensīvo zaļo jumtu izveidošana sabiedriskajām ēkām (Štutgartes piemērs), pasīvās ēkas koncepcija.

Integrētajās attīstības programmās ietveramais

Izglītība

- Formālās un neformālās izglītības iespējas par klimata pārmaiņām, tās izraisošo SEG emisiju samazināšanas iespējām pašvaldību, uzņēmumu un individuālā līmenī, un pielāgošanos klimata pārmaiņu ietekmēm.

7. Ministrijas kontaktpersonas

- **Kristīne Zommere-Rotčenkova**, Klimata pārmaiņu un adaptācijas politikas nodaļas vecākā referēnte (vispārīgos politikas veidošanas jautājumos), Kristine.Zommere-Rotcenkova@varam.gov.lv;
- **Raimonds Kašs**, Klimata finanšu un tehnoloģiju nodaļa (finanšu instrumentu jautājumos), Raimonds.Kass@varam.gov.lv;
- **Rihards Rušenieks**, Klimata pārmaiņu un adaptācijas politikas nodaļas vecākais referents (stratēģiju izstrādes un klimata pārmaiņu pielāgošanās jautājumos), Rihards.Rusenieks@varam.gov.lv.